

Sebastià Perelló

***la mar
rodona***

CLUB EDITOR

La mar rodona

Edició digital: setembre de 2020

© 2020, Sebastià Perelló

© 2020, Club Editor 1959, S.L.U., per aquesta edició

Carrer Coves d'en Cimany, 2 – 08032 Barcelona

info@clubeditor.cat

www.clubeditor.cat

Dibuix de la guarda: Alejandro Dardik

Disseny de col·lecció: Àngel Uzquiano

Correcció: Agnès Prats, Maria Bohigas

Producció de l'ebook: booqlab

ISBN: 978-84-7329-280-1

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot realitzar amb el permís dels seus titulars, a part de les excepcions previstes per la llei. Adreueu-vos a CEDRO si necessiteu fotocopiar-ne o escanejar-ne fragments.

Sebastià Perelló

La mar rodona

CLUB EDITOR

BARCELONA

Paper banyat

La peixera

A lloure

A Mateu Coll Torres

Plus rien, restait le souffle
Mallarmé

I will show you fear in a handful of dust
T. S. Eliot

PAPER BANYAT

Große Ereignisse nehmen manchmal
ihren Anfang in Friseurstuben.

J. Roth

The time is out of joint.
Shakespeare

La primera imatge que m'envesteix és aquella manera de mon pare de passar-se el raor pel call de la mà. Sense mirar, perquè té els ulls clavats al mirall. Just abans de començar la feina. Com si l'atenció només fos un gest, un posat. Les paraules que sents t'han de tocar com l'aire que deixen anar les cortines. Tu ara ets les mans que afaiten, res més. Donaràs conversa seguit seguit, però no en faràs memòria, és com si allò que dius i allò que sents només fos escarnir coses que tanmateix no has après. Perquè rere aquells ulls vius sempre hi havia una mena de letargia. Escoltar com qui sent ploure. Coses que no has d'aixecar d'en terra. Qui parla, sembla, qui escolta, cull, deia. Cabells i borra que després agranaràs. Aquell munt de pelussa ran del portal, com si fos estopa. Perquè el teu paper és aquest: passar inadvertit. A les sordes. I és el que vaig aprendre. Era part del negoci. Aquella cara atenta, que mostra respecte, para esment i alhora es fa el desentès. I un bon callar. No fer massa ni massa poc. I mai no et sabrà greu haver callat, deia mon pare. I la padrina feia capades i li donava la raó: Déu parla per qui calla. Així la feina t'ha de retre. Però jo no l'he sentit motar. Només aquest silenci oscat de coses que no vull contar i em cremen la llengua. N'estic fins a les arrels dels cabells, d'aquesta murga muda. Perquè encara ara hi ha dies que no puc alenar. I aquesta forma d'estar mal a pler, com si sempre estàs en casa externa. I en faré, de voltes, perquè les paraules no em vénen a la boca, no em surten a camí, no. Ja he après a esperar-les, com s'espera el perdó. O els retrets que ningú mai no t'ha fet.

Hauria pogut perdre el cap, però em vaig abandonar a la certesa de saber que un mai no acaba d'aclarir qui és. La idea de ser molts i tants m'ha fet

sentir inconsistent i he pasturat en mi com en un laberint. De sobte és com un museu, i sales i més sales, on ja no saps si hi has posat els peus, o tens l'aparença d'un mapa envitricollat del metro d'una gran ciutat, on sempre t'has sentit estrany, o les infinites galeries i tubs d'un clavegueram per on corre l'aigua residual i la que cau dels núvols. I tot és u i tantes coses que no saps, venes que s'han nuat, i de mi he arribat a no saber destriar què ha caigut dins un pou i ja no sé on para i allò que m'ha fugit, però que encara em bateja als polsos. Sempre he estat aquesta figura niala que per anar bé no havia de topar amb res. Un home conformat. Que no calia aixecar el cap, i que si ho mires bé te'n pots afluixar, de fer una cosa o altra. Arribes a creure que tot hi cap, en l'embalum de tot això has deixat de fer. No vols pensar que en allò que deixes estar hi ha l'efervescència dels fets, que es belluga amb la mateixa inquietud irrefutable que els dies viscuts. Només són decisions que no has pres, arribes a dir. Ets en una habitació a les fosques. Just en el moment que en surts, quan ets ben davall el capçal, allargues el braç i toques la clau del llum. S'encén i sents el desconcert de ser al bell mig d'un embull. El que tu volies fer era apagar-lo. Coses que passen i que no has volgut fer. Perquè no hi havia determinació, no era deliberat, d'això, n'estic segur, encara ara. O això vull creure. Un descuit. Era com una inadvertència o com una llacuna, un espai en blanc. Coses que s'han arrencat de tu i suren sense propòsit fins que tenen aquell aire indiscutible d'allò que no ha passat, que no té res a veure amb tu, que les pots decantar fins que s'han eclipsat, fins que l'oblit les capola. Com si totes aquestes cabòries no tinguessin cap relació amb mi, que només són com aquella traça que deixen els bessons evanescents que no acaben de néixer, que moren en les primeres setmanes de gestació. I poses tota la confiança en allò que sempre deien els vells: tal faràs, tal trobaràs. Perquè era una cosa que jo no havia fet, era l'escòria d'una despreocupació, que deixava veure clarament les traces d'una negligència feliç. Una desimboltura. Perquè aleshores només era un nin. Què t'he d'anar a dir, si jo mateix mai no he sabut del cert si l'ase m'havia fugit o era jo qui l'havia amollat. Hauria de ser amb la veu d'un altre, que fa niu en mi, deixalles d'un que es va dur a perdre, i va guardar silenci, quan aleshores això va ser

un secret, aquell que no sabia res de mi, que m'he fet vell i no l'ha vist créixer, aquell que no és la meva vida, que hauria de venir, sense alè, amb el negre de l'ull que no ha après a ser poruc perquè encara no ha mirat mai enrere, i deixar-me parlar amb tota la boca. Posar-m'hi els dits i dir: aquesta boca és meva. Deu ser cert això que diuen que sempre parles per algú de qui no has volgut dir el nom i que calla i sotja, d'amagat, des de les teves pròpies entranyes. Com una ombra que ha esclatat i s'ha esbravat i ja només és aquest baf que s'expel·leix en la respiració i entra pertot, aire que ja han alenat i t'infla el lleu i passa pel ganyot de tothom, i t'enfita la pell i la roba, s'incrusta als mobles i a les parets llises, s'aferra com l'estepa negra a les cortines i ja no te'l trauràs ni tossint. Una bavor apegalosa, un gas mostós que ens bofega els mots que s'han abismat en el silenci d'un secret.

Aleshores no era així. Era aquella olor de tovallolletes planxades i la fortor d'essència que embaumava la barberia. Ja de ben petit m'agradava asseure'm a la trona Thonet que feia servir mon pare per tallar els cabells als infants, i des d'aquella mena de púlpit mirava les cadires Jaso niquelades amb els seients amb reposapeus, els respatl·lers de reixeta i els braços de porcellana esmaltada color crema, o els miralls biselats, els tocadors, les pintes i la corretja per afilar els raors. Feia ben poc que havien canviat les cadires de caoba de Cuba, que venien d'una altra barberia, la d'en Ruixat, que l'havia tancada després de l'atac de feridura. Deien que havia afaitat l'Arxiduc i en Sorolla, el pintor. Varen anar a parar al taller de ma mare al fons del corral, on brodava. Després s'hi va afegir la tia Antònia, que plegava punts de calça, i reien mentre el meu germà petit volia afaitar la padrina i ella li deia que no calia, que pels quatre pèls clars que tenc no val la pena que m'ensabonis. Però es deixava fer, i si entrava madò Farrera i la trobava amb la cara ensabonada no se'n podia avenir. Ets una annerota, li deia, i aquest nin és un consentit que no en fa de bona. És que ets més criatura que ell. I la padrina, sense alçar el cap ni obrir els ulls, li contestava que la deixàs estar. Els anys t'han envinagrat. Entra a la barberia i digues a n'Antoni que te talli els cabells à la *garçonne*, per ventura no faràs aquesta cara d'escabetxada. I aquella, d'una revolada, girava cua i ja era al carrer. El

taller era com un cel bord, perquè allà s'hi apinyava la poca vida privada que hi havia en aquella casa. Només allà, ben endins, sentíem que érem a ca nostra. I a la cuina, que era el feu de la padrina, i era l'únic lloc que no feia olor de colònia Ron Quina.

Perquè ca nostra no era del tot una casa particular, hi havia aquella confusió dels llocs que no acaben de ser privats, perquè el negoci n'assaltava cada racó. Era com si haguessis de calar el cap davant aquella intrusió, com si la presència dels estranys s'hi hagués anat botint, s'hi engolàs, impertinent, indiscreta fins que s'hi cosia, com un brodat acaba essent un detall d'un llençol, i allò ja era part del teixit de la nostra vida. No hi senties la serenitat amansida que provoca la llar familiar, aquella atmosfera domèstica que permet abandonar-se i sentir-se en un espai reservat, un lloc de l'ànima, entranyable. Hi entres i fins i tot abans d'obrir la porta ja estàs a cobro. Com en un espai de treva interminable perquè no ets a la vista de ningú, no hi ha res que t'intimidi, no hi ha res que t'exigeixi esser ningú, com si et protegís una bombolla confidencial que t'abriga en una mena de nuesa. Perquè una casa ha de ser aquesta clariana intestinal. I allò era un guirigall, els clients travessaven el menjador per anar a l'excusat del corral i era com si la barberia ocupàs tota la planta baixa de l'edifici, hi senyorejava la barreja d'intimitat mascla i l'olor de tabac de pota que actuava com el baf quan aixeques la tapadora d'una olla. I tanmateix allà, s'hi destil·lava la repressió d'una sensibleria que hauria estat massa ambigua, però que deixava anar una sensibilitat delicada, una complaença narcisa d'homes, com si d'aquella aura viril, exhibicionista, s'hi desfibràs una afectació que la concurrència solia encolomar a les femelles. I era en aquell contuberni d'intimitat masculina, allà, entre i entre, on havies d'aprendre a ser un home. En aquell aiguabarreig d'olor d'arrencat i família, que tenia no sé què de bravata i vida casolana, en aquella vitrina que era la barberia, vaig aprendre que la vida privada sempre és clandestina.

Mon pare, de primer no m'hi volia, jo era massa tendre per pasturar enmig d'aquelles converses desfregades i ordinàries. Jo era la roba estesa enmig

d'aquelles complicitats, la padrina remugava, que jo no hi havia de fer res, en aquella gàbia de reclams grossers, tot li semblava massa barroer i mai no hi posava els peus, com si no fos ca nostra. Sempre estava a l'aguait, era com un sentinella, perquè, si podia, s'estimava més que anàs amb ella a la cuina, i mentre feia el dinar em contava rondalles. Però jo li fugia, i ella no podia deixar la paella on feia aquelles raoles de peix que m'han fet un trau a la memòria. Aleshores jo no escoltava aquelles converses insolents, perquè no entenia ni un borrall de tot allò que deien aquells homes, que reien com si s'haguessin de desencaixar les barres. Eren esclafits rudimentaris que esqueixaven l'aire, i de vegades discutien com si fossin moixos, amb aquelles venes del coll que semblava que havien d'esclatar. S'emmurriaven, però mai no vaig veure una brega. Cridaven fins a l'afonia, baladrejaven com si fossin cans que algú hagués desfermat, la sang bullia, però no arribava a la mar, i bastava una ullada de mon pare i tota aquella precipitació irascible hauria cabut en aquell pot de *Desinfectante* que em tenia l'ànima robada. Era de vidre bufat, amb les lletres en diagonal. Cal·ligrafia anglesa. Tinta blava. Era buit. N'hi havia un altre, també de vidre. Lletres que feien relleu. *Cleaner*. No sentia els grinyols desfermats d'aquelles boques de trons, d'aquells galls que es picaven les crestes. Els ulls se n'anaven rere els mànecs marbrats dels raors de la marca Mannos, i trescaven entre aquells capells Homburg que estaven penjats com si fossin exvots a la perxa, just al costat de l'entrada, o els Trilby, i la cinta dels Borsalino que enlluernava, i que ma mare trobava més seductors. Només era una barra, però mon pare li deia *el guarda-robes*. O la màquina de tallar cabells Queen, de fabricació alemanya, que ningú no havia fet servir, perquè mon pare només emprava les tisores. La hi havia regalat un client de l'hotel Formentor. Eren els primers turistes. Luxe i excentricitat, gent rica que reclamava un servei exclusiu, i quan l'hi demanaven, hi anava. Hi havia estrangers que no volien venir al poble i s'estimaven més afaitar-se o tallar-se els cabells a la seva habitació. Entre roba de llengües i llits amb cobricel, i a la vista dels pins d'un verd espès i negre que es retallaven sobre el blau engegador de la mar. Era quan a l'illa hi venien el comte de Keyserling, Lady Campbell Cook o Lord Salisbury.

Encara ara tenc a la memòria aquell rasoir Thies Issard de 1934, nou de trinca, amb el mànec d'olivera, que havia descobert dins el maletí de les eines particulars de Mister Higgins, sense que ningú m'hagués vist. La primera vegada que el vaig tenir en les mans havia hagut d'entrar a la barberia quan no hi havia ningú, en aquell moment precis, entre la una i mitja i les dues i mitja, quan mon pare dinava i després becava una estona, abans de tornar a la feina. Perquè no hi havia manera de fer-me descansar en aquella hora, quan la casa just per un moment semblava una bassa d'oli. Quan pasturava a lloure i rebostejava els calaixos dels tocadors i els maletins dels clients, el de don Joan de Son Remuc, que tenia el raspall amb mànec de plata i la pinta de carei. I m'embadalia davant les fotografies de Reynaldo Luza, que ma mare havia fet emmarcar. Venia sovint a la barberia i fins i tot havia retratat la filla de na Lluïsa de ca la Salvatgina embolicada amb un llençol de lli i que havia publicat a *Harper's Bazaar*. El fotògraf, de vegades, venia a afaitar-se en roba de tennis, i amb aquella extravagància el poble anava alçurat més d'una setmana. També venien pintors, Tito Cittadini, Joaquim Mir, Roberto Ramaugé, que havia comprat feia anys la fortalesa d'Albercuix a Pollença.

Mr Byng havia llogat una casa a foravila als Verdera, que tenien terres aquí i a la banda d'Alcúdia. Era client de mon pare, però no venia a la barberia. Anàvem a ca seva i li arreglava la perruca. Parlava un mallorquí estrambòtic i apagat, però s'entenien. Escrivia guies de viatge. Venia cada estiu. Arribava al mes de juny i se'n tornava a Anglaterra al setembre. No sé si eren els seus ulls esbravats o aquella manera seva de caminar una mica d'esquitllada, però sempre em va semblar que en ell tot era fortuït. Quan saludava mon pare, hauries assegurat que feia un gest accidental, que anava a fer qualsevol altra cosa. I aquella casa tan nua feia la impressió de ser el cau d'algú que fugia. Fins i tot la claror esvanida d'aquella sala era eventual i hauries arribat a creure que només era una coincidència que ell fos el llogater, el resident d'aquella casa, perquè s'hi movia com un convidat. Aquella mitja perruca d'un color ros esmorteït, de cabells llisos, em tenia enlluernat. Mon pare la hi pentinava amb una destresa que s'havia inventat

exclusivament per a aquell postís, perquè era l'única que havia arreglat en la seva vida. I jo havia de fer esforços per no riure. Mentre li arreglava la perruca i la hi perfumava, Mr Byng m'explicava que els egipcis ja en feien servir per protegir-se del sol, deia, i en les cerimònies de pompa. I jo li mirava aquells clotets a les galtes. Com una pena fada, que després he sentit moltes vegades davant el mirall.

De vegades jugava amb aquella obsessió de mon pare perquè cada cosa fos al seu lloc. Semblava que perdia l'enteniment quan li amagava aquella aigua d'Abissínia que feia servir per tenyir el cabells blancs de don Josep, el farmacèutic. Sempre venia a darrera hora quan ja no hi havia ningú, perquè no volia que se sapigués que li tintaven aquell color cendra lluminós que li baixava dels polsos i es perdia rere les orelles. Eren d'un blanc romput que li havia platejat el temps. No és que fos estufat ni presumit, era la seva manera d'estucar la fadrinesa macilenta que li havia rosegat la vida. Quan entrava a la barberia, aquell sac d'ossos aflautat, amb els ulls trists i desinfectats, semblava un cadell a punt de momificar, perquè se li havia assecat el cor de por. Por de mirar i fer llepadits del món que li passava ben davant, mentre ell es feia el desentès, perquè qualsevol altra cosa l'hauria fet passar per un melindrós, perquè un home delicat, i era sa mare que parlava, ja se sap de quin peu coixeja. Quan ja feia una estona que don Josep seia a la cadira i mon pare ja s'havia posat ben nerviós, jo li duia l'aigua d'Abissínia i li deia que no havia de canviar les coses de lloc. S'enfurismava, però no deia res. Era aquell perfil abrinat que afirmava, amb una veu blana que volia engallar-se, que ell tampoc no hi sabia viure, entre coses trastocades.

Cada dissabte horabaixa venien els columbòfils i aquells que tenien la fal·lera dels passerells. Eren mitja dotzena de criadors. Parlaven i discutien sobre criança, dels gavatxuts i els nas de xot, que era un colom de vol, de competicions, de si convenia donar-los blat o civada, i tots admiraven Arthur Bricoux, que aleshores era el gran mestre. Fins i tot hi havia un militar retirat que el coneixia. Mon pare era més dels passerells, i fins i tot

en tenia un d'embalsamat sobre un trosset de fusta d'ametler, que havia estat el més elegant, el que cantava millor, i el més esvelt que havia vist mai en la seva vida. També tenia pinsans. En parlar d'ocells mon pare perdia el món de vista, quedava semblat, amb les tisoires en una mà i la pinta en l'altra, en una quietud elèctrica, com si s'hagués enrampat, mentre els ulls desprenien fervor i aquella excitació li omplia la boca de paraules. Tot eren becs i plomes blanques, pits vermells brillants i femelles retxades. A mi em feia angúnia sentir-los parlar perquè m'investia una imatge que encara ara m'escarrufa. Quan vaig saber que n'hi havia que per fer-los cantar millor els cremaven els ulls, només veia mon pare, amb una agulla que havia desinfectat amb una espelma, just quan travessava aquell negre lacat i inquiet que no et mirava mai. Segons mon pare, als ocells, no els agrada que els mirem perquè ens veuen la malvolença. A la nineta, ben endins, hi ha un malànima. I jo t'ho diré: a un passerell, no l'enganaràs. Era quan jo me n'anava al mirall de la barberia, i m'hi acostava fins que el baf entelava la lluna. Hi passava la mà quan la boira no em deixava veure aquell monstre que només els ocells sabien llucar. Com si els ulls fossin un cau secret que ens haguessin vedat, una cambra tenebrosa per on corrien dimonis i gripaus, serps i basiliscs i ratapinyades, com a ca les monges, quan anava a costura i ens castigaven al rebost a les fosques, que segons sor Margalida era el quarto de les rates. Em mirava els ulls fins que em picaven i llagimejaven, i aquella pupil·la era com un pou cegat.

Tenia dotze anys quan vaig afaitar el primer client. Primer només els ensabonava. Mon pare feia la resta i després em deixava que els posàs el massatge. De feia molt poc, a la barberia ja fèiem servir Floïd. Era una de les divises de la casa, un senyal de luxe i distinció, allò que reclamaven els clients de l'hotel, perquè el negoci no era una barberia qualsevol. M'untava les mans d'aquella loció ataronjada i feia les fregues tal com m'havia ensenyat mon pare. Aquella olor àcida d'herbes i llimona a mi no em semblava balsàmica. Era seca, rude, i m'entabanava, no era untuosa, em deixava les mans eixutes. Exhalava no sé què de menta ardent i la pell impecable d'aquells homes se l'empassava com si fos una gota d'aigua en

un desert, i ja només era un baf que jo alenava com si m'hagués d'abrusar els pulmons. Però els mirava a ells, ulls clucs, els gestos ablanits, i era com si la set fos sedativa. Els feia gràcia que el nin s'encarregàs dels massatges, i amb aquells amb qui mon pare tenia més confiança, m'hi entretenia, i fins i tot els feia la clenxa. Ben aviat, però, em vaig convertir en el mosset del negoci, i ja no era un joc. Era una feina. De primer anava a l'escola i la barberia era cosa de les hores perdudes. Agranava els cabells tallats, preparava la pasta d'afaitar, retirava les tovallolotes usades i les duia al cove de la roba bruta que ma mare tenia al corral, o netejava les pintes. Quan s'acabava la brillantina, anava al rebost on teníem el magatzem, just damunt la botiga. Mon pare m'enviava al *recambró*, perquè davant la gent mai no li vaig sentir dir que allò fos el rebost de la casa. Deia que així tot semblava més professional. Havia après l'ofici a França, a París. Solia dir, amb aquell aplom diligent dels entesos, que aquí no es tallen els cabells, aquí no només s'afaiten, vénen de qualsevol manera i surten homes de veritat, distingits, amb la seguretat refinada i ferma d'un senyor. Ma mare i la padrina reien quan pensaven que el darrer que havia afaitat aquell dissabte horabaixa era el pastor de son Xambó, un tabalot que flastomava com un esperitat i tenia la llengua més coent de la rodalia. Al *recambró* també hi havia papers, diaris vells que tallàvem i servien per fregar els raors quan havies fet la passada. I les fotografies que mon pare havia arreplegat i emmarcat perquè servien de mostres. Però no les va arribar a penjar mai a la barberia. Hi havia el príncep de Gal·les, que encara no era rei i que ben aviat seria el duc de Windsor, després d'haver abdicat. I un perfil de Gary Cooper, de devers 1930, del temps que va fer *Morocco*, i Clark Gable vestit amb un esmòquing impecable i els pantalons sense enrivetar. Mon pare, que ens havia fet fixar en el detall, deia que el rivet de seda era una ridícula. Quan parlava d'aquestes coses semblava un altre i als ulls, que de sobte no miraven enlloc, li veies una ombra raquítica de coses que no sabíem, com si per un instant no fos a ca nostra, i es gratava el colze suaument, com si no fos picor, només una moixaina insulsa, com quan passes els dits per una cicatriu en què fa temps que no has reparat i ara hi pares esment, així, sense voler.

Quan vaig començar a afaitar encara no havia pegat l'estirada i no feia l'alçada d'un ca assegut. Per això m'havien fet un escaló de fusta, que em servia per poder ensabonar les barbes aspres i espesses dels clients que només passaven per la barberia els dissabtes. Hi havia senyors de casa bona que venien dia sí, dia no, però molts eren pagesos que baixaven al poble i només s'acostaven cada vuit dies, per això sempre fèiem més feina els divendres i els dissabtes, que teníem portes obertes fins ben tard. De vegades eren les onze de la nit i encara teníem la barberia plena. Arribaven, agafaven torn i si havien d'esperar una estona llarga se n'anaven fins al cafè de can Canut, dues cases més avall de ca nostra. Quan els tocava, era jo qui guaitava per la porta de la taverna i els anava a cercar. Si tenia sort i madò Remei estava de bones, em pegava un crit part damunt el renouer d'aquella gàbia de grills i em picava l'ullet. Jo sabia que m'havia d'acostar al tasser. Ella només em veia el cap, com si li haguessin posat davant una ofrena. I els meus ulls quedaven a l'alçada d'aquells pits que semblaven abandonats damunt la pedra de marbre rivetada de llautó. I ben aviat em vaig acostumar a passar la vergonya, perquè sempre em deia el mateix: ¿t'he de donar de mamar o t'estimes més un tros de tambor d'ametla? I reia com si fos un ninot que hagués de desarmar-se. Jo allargava la mà tant com podia i em donava aquella lllaminadura amb els bessons petits i afuats que s'apinyaven en el vidre de sucre cuit color de mel que madò Remei guardava en un pot de llauna.

Però l'escaló no era segur i ja havia estat a punt d'ensopegar un parell de vegades, i no convenia anar de gambirot amb el raor a la mà. Per això mon pare va pensar que si havia de començar a afaitar, convenia fer feina a peu pla i va agafar una de les cadires que havien anat a parar al taller de ma mare. Però encara era massa alta i va donar a fer un peu nou al fuster de can Xamet. No tenia caoba i el va fer de cirerer. Encara ara la tenc a la sala, davant la finestra, i la tenc molt gelosa, m'estim més que no s'hi assegui ningú. Aquell seient encoixinat, amb respatler de barrerons tornejats i braços estrets i esvelts, és més que una cadira. És un lloc on no hi ha manera de fer veure coses que no són. Deixes anar el clotell enrere i basta

no res, una estona amb els ulls clucs i t'hi sents nu, pelat. És estrany perquè no és com si estassis a recer, emparat, no és com si bastàs seure i de cop i volta l'atmosfera de la sala fos més entranyable, aquell aire confidencial que respires en un lloc privat. No és això. T'hi sents desabrigat, descobert, allà no hi pots amagar res i tot és a la vista, però no fa nosa. Com si els secrets haguessin perdut fua i ja no venguessin amb aquella ostentació de silencis difícils, sinó asserenats, amb la parsimònia plàcida de la gent despreocupada. Coses de les quals no has de treure l'entrellat, com si tu no fossis tu, sinó el teu secretari, un que t'escriurà les cartes i s'ocuparà de la teva agenda i fins i tot custodiarà la teva vida. Com si els dies aquí també poguessin viure's a peu pla, sense tenir por a l'onatge indesxifrable que empeny el passat i els records i el laberint de la memòria, sense el pes furtiu de les coses que han quedat sense fer, o el rivet clandestí d'allò que voldries no haver viscut, com si el cor no fos aquest reservat de passos perduts on van i vénen els homes cautelosos. No, inesperadament, aquí, els secrets són dòcils, fan els dies anodins. I el pit s'eixampla. Com aquells pilots de cabells tallats que agranaves a la barberia i que ton pare no deixava que tirassis al foc de la xemeneia de la cuina perquè feien pudor. Els deixaves dins un sac en un racó del corral i cada setmana venia l'amo en Peret i se l'enduia. Un dia vares demanar a ton pare què en feia, mestre Peret, dels cabells. I ton pare, que no parava esment i estava enfeinat només et va dir: i jo què sé! Però jo veia aquell home-net amb el sac, com si arrossegàs un mort. No el deixava tocar en terra, l'alçava i se'l posava a l'esquena, amb aquells ulls baixos com si fossin calius a punt d'extingir-se, menuts i enfonyats. I només deia: Au! I partia. Se n'anava amb aquell sac ple dels cabells que jo havia agranat i que ningú no volia veure perquè ja no eren de ningú. I feia ben poc els havien rentat i pentinat i eren fins i tot vistosos. Eren part de tu, i el lloc d'una carícia, íntims, i bastava entrar a la barberia i els deixaves anar, queien en terra, i eren repugnants, estranys i externs, talladures brutes i engreixinades, sobres, ganga que fa nosa. I en tots aquests anys és ara que m'assec a la cadira i pens en aquell sac. I en el miratge de veure venir l'amo en Peret i que, sense dir res, el veus que agafa aquells dies i au! s'emporta tota aquella romanalla fastigosa, tanta misèria,

i no et cal saber si l'ha d'abocar als fems, l'ha d'enterrar o li ha de pegar foc, perquè basta no tenir-la a la vista, que te la llevin del davant. I ja són coses que no són teves i que no són de la teva incumbència. I tanques els ulls. Pots deixar-te anar, perquè per un moment pots arribar a creure que la vida s'esmuny, els dies lleneguen i amb una llevantada no en quedarà res. Cel net i clar. Però ja en pots fer, de revolts. Sempre acabes que tens la sensació de seure en un banc ras, sense respatler, l'esquena dreta, incòmode, encarcerat com un ciri, com si t'arnàs el disgust de no saps què, l'ànima emmidonada. I sembla que sents en tu aquell renou sec de coses que es trenquen.

Però hi ha en tu una veu que vol fer-se entendre. Ja ho diré. Alguna cosa t'estira la llengua. Però la sents com si fos de pedaç i t'entrebanques. Vas a dir allò que era clar i precís i ja t'ha fugit, has perdut el fil. Ara no saps per què ho deies, t'has atropellat, te n'has anat per les bardisses i s'ha fet un clot, una clariana, com si els mots s'haguessin desfibrat a la boca i ja només fossin una pasta molla que s'estufa, sabonosa, i de sobte no hi ha res. Ha passat no saps què i t'ha deixat a l'estacada. I ets en una casa que han desmoblat, i com més hi fas més hi perds, fins i tot sembla que t'hagis desertat. I t'hi agomboles. Com un home quan s'adorm. S'ensenyoreix de tu una indolència sedant, aquella deixadesa que fa el cansament, com si fos possible abandonar la cara que mostres a la gent i retirar-te i deixar que les coses passin sense tu. T'has apaïsat, sents aquesta calma sense complicacions, t'apagues, candorós. Per un moment ets capaç de creure que ja no hi ha allò que et batega cor endins. Com si en la urgència fos possible esser innocent. Tot de pressa, tan aviat com puguis, no t'entretenguis, no hi seràs a temps. Com si l'olla sempre hagués de vessar, i en aquesta ànsia la consciència no hagués de fer-te patir. Ha estat com si aquesta empenta, tanta precipitació, no t'hagués deixat ni esser aquí, ni dues passes més endavant, perquè has viscut en aquest fervor d'anar massa aviat. Una vida llampant. Ni aquí ni allà, només aquest tragí, perquè has cregut que era possible desaparèixer en la peripècia. I a qualsevol banda t'has sentit foraster. Arrels enlaire. Com si fossis la mar que brama, sempre

inquieta. Sempre aquesta bellugadissa. Un que no sap estar quiet. I això t'ha amagat, com si només t'haguessin vist passar. D'aquesta manera no has format part de res. I això t'ha fet sentir invulnerable. No te n'has temut de res. Tanta frissor, deia ta mare. I encara rius. Perquè riure ha estat el teu estil de no dir aquesta boca és meva. I amb aquesta exigència, amb aquesta urpa sempre inajornable, has embolicat allò que estaves disposat a oblidar.

Ja afaita com un llamp i sempre du els cordons de les sabates desfets, deia la padrina. Primer només arreglava els clients de més confiança, que em coneixien, però ben aviat varen ser molts que s'estimaven més que jo els fes la feina. Deien que era més delicat, que m'hi entretenia, que tenia les mans beneïdes. Devia ser que els feia gràcia i crec que volien afalagar un pare que bavava davant l'habilitat del fill. Sempre anaven de verbes. Venia don Joan, que era un peixot dels falangistes, prim com un bastó, la cara xuclada, que sempre anava amb el front alt i aquelles venes com una serp que li corrien per les temples. Semblava que hi podies veure córrer la sang i quan discutia pareixia que li bategaven. M'has d'afaitar els quatre pèls clars, no la butxaca. I reia com si li haguessin desballestat les barres, amb aquelles dents que anaven a lloure davall el bigoti amb mosca. Tenia els cabells rulls, rebels, amotinats, que ni la brillantina aconseguia amansir l'enreixinament. Fins que se'n va cansar i se'ls va tallar ran. Quan venia uniformat encara semblava més ressec, un perfil begut, com si l'haguessin acabat d'esprémer, amb els ulls eixuts d'alegria. Jo no els mirava mai i feia un alè si quan l'afaitava els tancava o els deixava anar pel sòtil. Em concentrava en les galtes o en el nas d'àguila, que de tan prim semblava un ganivet esmolat. Era amable, però d'una cordialitat emboscada, com si sempre n'amagàs alguna, com si esperàs amb dissimulació que travelassis. No era de fiar, deia mon pare. Ell calla, i espera que n'amollis una i quan ja no hi penses t'ha glapit. Tu fes i calla, repetia. Deixa'l xerrar, perquè aquest és com una geneta. També venia don Mateu, amb el coll ample i gruixut, la cara franca amb el cor a la boca i els ulls plàcids, amb aquella ombra farsant dels bromistes. Quan entrava, sempre ben vestit, saludava amb parsimònia, amb la veu prudent i satisfeta d'una persona conforme. Però no era efusiu,

tenia un aire eminent que el feia semblar un bust d'emperador romà, vigorós, com si tota l'energia i la contundència del tors fes ombra a la resta. El pit bombat i les espatles compactes, rodones, la pell tibant del coll i aquell clotell solemne que m'enlluernava perquè no sé què tenia d'asseranat, com si allà fos possible no passar ànsia, sentir-se tranquil, i si hi deixaves reposar els ulls t'envestia una calma i una despreocupació plàcida. Quan s'asseia a la cadira es passava els dits pel bigoti anglès i sempre em deia el mateix: si no em fas un tall no seràs gendre meu. I feia la mitja.

Vaig arribar a afaitar quasi tots els clients i els podria repassar d'un en un, però són els clotells, que sé de memòria. Per ventura he oblidat la fesomia, i posaria missions que reconeixeria, un rere l'altre, el bescoll de tothom. Però això va venir després, i ja començava a tallar cabells. Quan hi passava el raor, que s'enduia la pelussa, aquella borra de pèl vellutat, era com fer net. I la pell, com una patena, era tan prima que si hi passaves els caps dels dits semblava que la sang feia lloc, i hauria bastat treure l'ungla per fer mal. M'agradava deixar-los arrodonits, però quan calia, els quadrats quedaven impecables. I si no hi havia més remei els deixava naturals o en punta. Molts de clients venien cada quinze dies i només s'arreglaven el clotell. I era jo qui els feia la feina. Ni jo me'n sé avenir, d'aquesta fixació, però hi ha alguna cosa entre l'espina i el cap d'un home, que m'estira. No puc deixar de parar-hi esment. M'hi solia acostar amb circumspecció, com si allà hi hagués de copsar alguna cosa que no sabem de nosaltres. Hi ha tant de silenci en una nuca. No hi havia cap mena d'emoció eròtica, no era això. Era la carn desvalguda. N'hi havia que quan els passaves la fulla fina i metàl·lica s'escarrufaven, com si els haguessis passat gel i se sentissin desabrigats. Fins i tot alguns quasi no toleraven la impressió de la teva presència i arrufaven el coll, s'estremien i els agafava un tremolor convulsiu. En veure aquella carn de gallina, m'espantava només de pensar què devia patir un home quan l'apuntaven amb una arma just allà, on havia d'entrar la bala. Perquè aleshores ja havia sentit contar que era d'aquesta manera que n'havien mort molts d'ençà que havia començat la guerra. Però

na Maria de cal Ferrer deia que no era cert, que els arrebataven a una paret i els mataven de cara, que ni els tapaven els ulls ni la boca per no veure'ls i no sentir-los, perquè els agradava veure com queien, perquè ja no semblaven persones, només eren allò que pesaven. Com un sac. Ho va sentir dir al fill de don Joan, que eren com un sac de mentides.

Jo no en sabia res, de la guerra. Només retalls de converses. Però era com si haguessin afaitat les paraules. Semblava que la gent s'hagués encongit, com si haguessin vedat les rialles i les batallonades que provocaven aquells esclafits jocosos que jo havia vist a la barberia. I crits i renou que la convertien en un guirigall. Estaven ensensats, sense saber-se entendre, com si haguessin perdut el cap. No era que la sang bullís, era que no escoltaven raons i la gent parlava sola. Tot semblava anar a redols. Com una magrana que han esgranat. Només aquelles cares de pocs amics. Ara tothom anava amb peus de plom, amb miraments. I no bastava. Per alerta que estassis, sempre n'hi havia un que s'encalientia i flastomava, o feia sabonera per la boca, però jo no en sabia treure aguller. No entenia res del que deien perquè quan parlaven era com si les paraules s'haguessin trencat, plenes de clapes negres que les emmascaraven, i tot eren sobreentesos. Les veus també eren postisses, esquerpes, i l'aire sorrut que els sortia de la boca semblava enverinat. Tanmateix tots tenien por, i segons qui entrava, el xiuxiueig s'acabava i ningú no deia ni piu. Mon pare em mirava i em tenia advertit: mutis. Amb un dit a la boca, n'hi havia prou. Jo ja sabia que si venia el fill de don Joan, que amb aquella llengua roent els volia embetumar a tots, o se'n reia del sant i de la festa, havia de deixar la feina, i partir cap a la cuina. Perquè era un mala pell, un escurçó que no en pensava cap de bona, i ja n'havia ablanit un parell. Un sac d'ossos geniüt i milhomes, que havia rebentat un ull al forner de can Romaní perquè havia donat un pa a la madona del cafè de la Societat, on fins feia ben poc campaven els comunistes. També tocava el dos quan venia n'Andreu de ca n'Unça, i anava arreglat, perquè d'ençà de la guerra li agradava el suc, i abans de dinar ja passejava un bon gat, però si no era mon pare era un altre que el feien callar. I això que aleshores ja havien agafat el seu germà i se l'havien